

memorii | jurnale

Diane Plessia s-a născut în Franța în 1970 dintr-o mamă de origine franceză și un tată român. Tatăl ei, Radu Pleșia, diplomat în Franța în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, rămăsese după război la Paris. De-a lungul copilăriei sale, Diane a auzit vorbindu-se deseori despre România. A vizitat țara în fiecare an între 1989 și 1992, și chiar a locuit la București vreme de un an, în 1996–1997. După moartea tatălui, în 2015, când a găsit cele peste șase sute de scrisori care stau la baza acestei cărți, a mers să descopere Cilieni, unde bunicii ei aveau terenul și casa de la țară. A scris această carte în memoria bunicilor, a familiilor acestora, a tatălui ei și a rezistenței lor în fața adversității vremurilor.

DIANE PLESSIA

CRONICA
CILIENILOR

POVESTEA UNEI FAMILII BOIEREȘTI
1942-1977

Traducere din franceză
de Alina Pavelescu

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Iuliana Glăvan
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Filotheia Bogoiu
DTP: Florina Vasiliu, Dan Dulgheru

Tipărit la Livco Design

Fotografiile din această carte fac parte
din arhiva personală a Diane Plessia și a lui Ștefan Pleșia.

© Diane Plessia, 2018

© HUMANITAS, 2023, pentru prezenta versiune în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Plessia, Diane

Cronica Cilienilor: povestea unei familii boierești: 1942–1977 /

Diane Plessia; trad. de Alina Pavelescu. –

București: Humanitas, 2023

ISBN 978-973-50-7993-2

I. Pavelescu, Alina (trad.)

82

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0723.684.194

CUPRINS

<i>Prefață</i>	7
<i>Arborele genealogic al familiei Pleșia</i>	11
<i>Arborele genealogic al familiei Vorvoreanu</i>	12
Grigore	15
Maica	18
Radu	21
România între 1923 și 1942	23
Micul Vlad	26
Ileana	28
Despărțirile	33
1942	35
1943	40
În acest timp, la Vichy	42
„Totul nu va fi decât bine...”	47
1945 în România	54
Ordin de revenire în țară	58
Schimbarea regimului	65
Nimic din toate astea nu va rămâne	75
A fugi sau a rămâne	83
1949	87
O carte poștală pe lună	91
De la Scila la Caribda	96
Purgatoriul	101

6 CUPRINS

Fără vești	105
Exil și anticomunism	110
Eliberarea lui Grigore	114
Viața cotidiană în comunism	120
Pachetele	122
Copilul de aur	128
Frontierele se deschid	131
Maica la Paris	137
Dan	141
Poți să te vindeci de o mare fericire?	143
Grigore la Paris	146
1964–1966	150
1969–1970	154
1971	159
S-a stins o stea	162
O inimă epuizată	163
Cutremurul din 1977	165
Anii au trecut	168
<i>Epilog: Cilieni</i>	171

PREFAȚĂ

Cu ani în urmă, tatăl meu, Radu, mi-a dat o cheiță și indicația, repetată de o sută de ori, ca, în ziua morții sale, eu și sora mea, Isabel, să deschidem cu ea o cutie din sertarul biroului său, în care vom găsi un plic cu ultimele lui dorințe... Am pus cheia bine și am uitat cu totul de ea, căci auzeam mereu aceeași recomandare, în chip supărător la un moment dat. Cheia a reapărut ca prin minune în ajunul înmormântării. Fiind ocupate până peste cap cu tot ce e de făcut în astfel de împrejurări, puțin a lipsit să nu lăsăm indicația pe mai târziu... În plic se găsea o cruciuliță de lemn, probabil cea pe care sora mea și cu mine o purtasem în ziua comuniunii noastre și pe care tata o păstrase vreme de treizeci de ani ca să-i fie pusă în sicriu. Crediță de ortodox: nu poți să fi îngropat și să te duci în rai fără cruciuliță, cheia pentru lumea de dincolo.

A doua zi, la Père Lachaise, am făcut parastasul, un vechi ritual creștin ortodox. În fața mormântului, am împărțit coliva, apoi am ciocnit, vărsând pe jos primele picături de vin, ofrandă pământului care ne poartă și ne hrănește, în amintirea tuturor celor care ne-au fost înaintași. Îndeplinirea acestui străvechi rit oriental în cel mai cunoscut cimitir parizian avea ceva ciudat, ne scotea complet din timpul în care trăiam, din acea zi ploioasă de februarie lipsită de

culori. Era atât de dureros că trebuia să-i spunem adio lui Radu. Sigur, el ne vorbise mai demult despre moartea lui și eram pregătiți, dată fiind vârsta sa înaintată, dar acum eram aici, în această clipă fără întoarcere. Florile depuse pe mormântul lui, mărturie a prietenii sale, îmi aminteau că după iarnă urmează primăvara, că durerea se va topi încet, cu timpul. Va rămâne ceea ce am împărtășit în adevărul inimii.

De altfel, mi s-a părut că tatăl meu era deja departe, de parcă s-ar fi întors în sfârșit la Cilieni, satul copilăriei sale. La întâlnirea Oltului cu Dunărea, Cilieni era un loc al fericirii: familia și prietenii lui se adunau acolo, unde timpul părea suspendat. Cilieni însemna imensa libertate a vacanțelor de vară, mai ales cea de a se juca cu câinii, de a alerga pe câmp, de a călări împreună cu fratele lui, Dan, și cu prietenii, cât era ziua de lungă.

În seara de după înmormântare, m-am întors în biroului ca să pun cheia înapoi în sertar și, în fundul acestuia, am observat o cutie de pălării, legată cu o panglică. Înăuntru se aflau niște scrisori, aranjate în mici pachete, și o poșetă care îi aparținuse Maicăi, mama lui; erau acolo toate scrisorile pe care i le scriseseră părinții lui, Grigore și Florica (căreia i se spunea Maica), între 1940 și 1976. Apoi, încă douăzeci de ani de scrisori de la fratele său, Dan.

Ce surpriză, ce cadou a fost descoperirea acestei corespondențe! Deschideam plicurile rând pe rând. Cele de culoarea sidefului, dublate cu hârtie de mătase de culoare mov, aveau scrisul frumos al Maicăi. Ale lui Grigore erau mai puțin elegante: pe el îl interesa esențialul, scria pe ce-i cădea în mână, o simplă foaie albă sau una cu antetul Băncii Olteniei.

În familie se vorbea româna și franceza. Maica scria întotdeauna în franceză, Grigore și Dan, în română, de obicei.

Din nefericire, scrisorile tatălui meu către părinți și către fratele lui nu s-au păstrat. În total, peste șase sute cincizeci de scrisori care conțineau povestea lor în timpul războiului și, mai târziu, în comunism.

Tata ne vorbea des despre copilăria și tinerețea sa din România, despre părinți, despre prieteni – dintre care unii, exilați ca și el la Paris, veneau adesea pe la noi, în anii '70 și '80, într-o ambianță mereu veselă și caldă.

După moartea părinților, tata nu s-a mai întors niciodată în România: pentru el, era o poveste încheiată și a fost la fel de radical în această ruptură pe cât fusese și Istoria față de România. A fost nevoie să citesc aceste scrisori pentru a înțelege. Patruzeci de ani de discuții cu el, de situații diverse (printre care propria mea descoperire a României începând cu 1990), de observare a emoțiilor lui ascunse n-au fost suficienți ca să înțeleg miezul poveștii și complexitatea sentimentelor sale. Își revendica naționalitatea franceză, mândru că era francez de mai multă vreme decât Chirac. Comunismul făcuse tabula rasa din tot ceea ce cunoscuse el în România, iar trecutul nu mai era decât o fantasmă. Nici un reper din prezent nu-l putea ajuta să-l regăsească. Azi înțeleg de ce nu a mai vrut niciodată să se întoarcă în acea țară în care absurditatea și vidul creat de regimul comunist păreau că vor dura o eternitate.

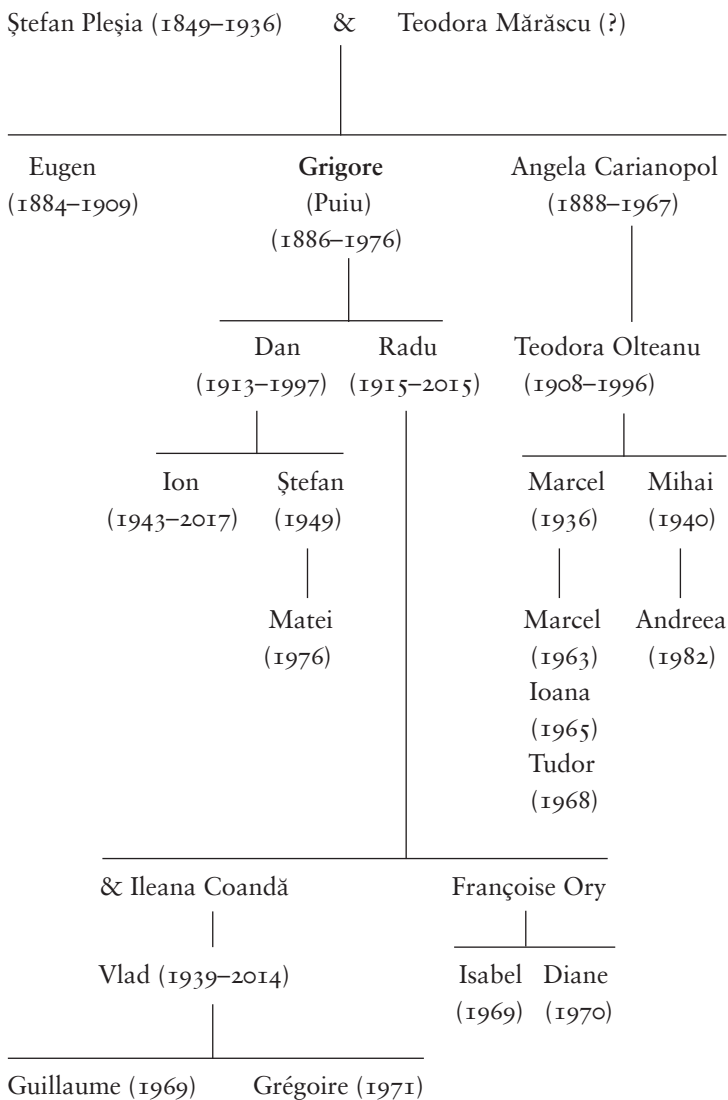
Amintirile despre vremurile dinainte, atât de bogate și de voioase, deveniseră prea dureroase în singurătatea adusă de vârstă. Nici părinții lui, nici prietenii nu mai erau în această lume... Cine ar mai fi putut să înțeleagă, să-și amintească de anii 1920–1940 și de oamenii dragi din trecutul lui? Radu pusese totul într-o cutie pe care o așezase în fundul unui sertar al biroului său, cu mult timp în urmă.

Poveștile care urmează s-au petrecut în România, o țară prea puțin cunoscută din Europa Centrală. Nu se mai știe

că a fost grâнарul Europei, că pământurile ei sunt încă roditoare, peisajele foarte diverse, anotimpurile bine delimitate și uneori imprevizibile, dar aduc întotdeauna recolte bogate.

Aceste scrisori evocă vremuri apuse, o epocă în care timpul trecea mai încet și mai blând, în ritmul anotimpurilor. Plecai la țară pentru trei-patru luni. Apoi reveneai la oraș pentru a-ți rezolva problemele administrative, pentru a-ți vedea prietenii, rudele. Erau ultimele momente ale unei vieți blânde care avea să fie bulversată de război, de pierderi și de despărțiri. Apoi o întreagă țară și toate relațiile dintre oamenii ei s-au cufundat în mizerie și frică, sub capacul de plumb al dictaturilor comuniste succesive.

ARBORELE GENEALOGIC AL FAMILIEI PLEȘIA

ARBORELE GENEALOGIC AL FAMILIEI VORVOREANU

Gheorghe Vorvoreanu (1840-1911)
(Gogu)

&

Polixenia Vrăbiescu (1854–1944)
(Pauline)

Elisa
(*Lizica*)
(1882–1972)

Florica
(*Maica*)
(1884–1973)

Constantin
(*Costinel*)
(1888–1975)

Paulinette
(1898–1983)

Dan
(1913–1997)

Radu
(1915–2015)

George Voreano
(1916–1996)

Ion
(1921–1983)

& Yolande Marcovici

& Aimée Tyllo

& Gabriela
Oacheș

Françoise
(1958–1960)

Pia
(1959–2018)

Grigore

Grigore, tatăl lui Radu, se născuse în 1886. Avea un frate mai mare, Eugen, născut în 1884, și o soră, Angela, născută în 1888. La origine, familia sa venea din Mehedinți, în extremitatea vestică a Olteniei, nu departe de Serbia și de Porțile de Fier, acel defileu al Dunării care delimitează Balcanii de Carpați, Serbia de România. Familia s-a instalat la Craiova probabil cândva la sfârșitul secolului al XVIII-lea sau la începutul secolului al XIX-lea, avea pământuri în mai multe locuri din Oltenia și creștea cai de curse.

Grigore și-a făcut studiile de inginer agronom la Lausanne, în Elveția.

Era un antreprenor înnăscut, cu un temperament puternic, care știa să depășească obstacolele. Conducea Banca Olteniei, ce își avea sediul la Craiova, dar și domeniul familial de la Cilieni. Pasionat de agricultură, cultiva grâu, grâu moale, mazăre, sfeclă, porumb, cartofi, pomi fructiferi, viță-de-vie și chiar și orez. Dacă o cultură nu producea nimic, încerca altceva, diversifica, supraveghea, făcând în așa fel încât lucrurile să devină perene, căci avea un simț deosebit al moștenirii familiale.

Robust, atât fizic, cât și psihic, Grigore a lăsat o puternică amintire a personalității sale. Avea un simț organizatoric foarte autoritar, iar unii se temeau de el. Părea

neobosit, străbătea câmpurile din aprilie până în octombrie, îngrijea vița-de-vie, culturile și livezile cu o energie ieșită din comun. Pământul era rațiunea lui de a fi, din care își trăgea și căruia îi dădea toată energia.

La Drăgășani, la 72 de kilometri nord-est de Craiova, aveau o vie care făcea parte din zestrea Maicăi. La Cilieni, care se află cam la o sută de kilometri sud-est de Craiova, se aflau moșia principală și casa, care data din secolul precedent. Familia poseda încă 1.400 de hectare de pământ, o fermă și o pădure la Brânceni, la 90 de kilometri spre est, la jumătatea distanței dintre Craiova și București.

Maica scrie că soțul ei pleacă des „peste tot“ și adaugă cu umor că „mașina nu se odihnește nici o clipă“. El se întoarce totuși în mod regulat la Craiova și petrece mai mult timp aici iarna. În timpul liber, se ocupă de echipa de fotbal din Craiova, al cărei patron este.

În prima dintre scrisorile lui (care datează din 1940) e foarte precis: îl informează pe Radu despre recolte, despre rezultatele de la cursele de cai și de la cele două meciuri de fotbal (Craiova juca la nivel național, ceea ce îl umplea de bucurie).

Cei doi fii ai săi, Dan și Radu, au primit din partea lui o educație solidă; îi implica în ceea ce făcea, căci, într-o zi, ei aveau să preia totul. Grigore a ridicat întotdeauna foarte sus ștacheta: Dan a fost trimis la liceul Stanislas din Paris pe când avea cincisprezece ani, fiindcă nu fusese în stare să-și păstreze poziția de primul în clasă la liceul din Craiova. Datoria de a fi cel mai bun era luată foarte în serios... Radu a multiplicat cu cinci acest principiu, căci, în același an, a hotărât să-și ajungă din urmă fratele, cu doi ani și jumătate mai mare decât el, și și-a dat bacalaureatul odată cu acesta (la vârsta de cincisprezece ani).

Rivalitatea dintre frați nu s-a stins, cu atât mai mult cu cât evenimentele istorice aveau să-i pună pe amândoi